

Budapestre vonatkozó ujságcikket

Osztályozás

712.21

Szerző:

Cím: *A kommandánsrét*

Hely

Vérmező

Idő

"1926"

Forrás:

Világ

Személy

Bn
(Hely)

1926. 4. 21
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

FŐVÁROS

A kommandánsrét

A kommandánsrét miatt perlekedik most a főváros és a katonaság. Idestova kétszáz esztendő ez a pörökös és úgy látszik, hogy másik kétszáz esztendő beletelik, míg kiderül, hogy kinek van igazá a fővárosnak-e, vagy a katonai kincstárnak?

A kommandánsrét ugyanis tulajdonképpen az a hatalmas, a Déli vasút mellett terpeszkedő terület, amelyet szárharmine esztendő óta Vérmezőnek neveznek.

Bitang jószág volt ez a hatalmas terület abban az időben, amikor a török kitakarodott Buda várából. Lipót császár privilégiumlevele, melyet 1703 október 23-án írt alá a császár, sok egyébbel együtt Buda városának adta ezt a területet is. Hét esztendővel a törökök kiűzése után azonban még nagyon gyenge lábon állott az igazságszolgáltatás Buda várában. Házak, paloták romokban heverték és a város katonai kommandánsa bécsi utasításra messze földről telepített ide mesterembereket. Ezek a nagyrészt német mesteremberek és szerb halászok voltak az új telepesei és autochtonjai a mai Budának. Ezek között természetesen a legnagyobb úr, a leghatalmasabb ember a katonai kommandáns volt,

aki — mint a régi írásokból és protokollumokból kitetszik —, egyszerűen lefoglalta és használta fel azt a hatalmas nagy területet, amelyet annakidején Generalwiesé-nek és Kommandánsrétnek neveztek, később pedig, hogy Martinovics és társainak a vére megszentelte, Vérmezőnek kereszteltek. A katonai kommandáns — mint a régi írásokból kiderül —, nem tudott megélni a fizetéséből és egyszerűen lefoglalta a kommandánsrétet. Legelőnek használta: fűvet és takarmányt természetelt rajta és a budai generálisok nem adták vissza ezt a hatalmas területet Buda városának később sem.

Hiába követelte a város, hiába írt föl Bécsbe. Mindössze annyi történt, hogy amint múltak az idők és változtak a viszonyok: 1858-ban a katonai kincstár egyszerűen a saját nevére íratta a Vérmezőt. 1912-ben a fővárosnak hosszú idő után megint eszébe jutott, hogy a katonai kincstár jogtalanul bitorolja a Vérmezőt. Megint megindult a sok írka-fírka, a tárgyalás és az ankétozás. Azután jött a nagy világháború, amikor a felgyülemlt aktákat megint fölrakták a polcra porosodni, mert a háborúban nem értek rá ilyen apró-cseprő kanapépörök tárgyalására.

Most aztán ismét fölvetődött a probléma, hogy kikié a Vérmező? Most, mikor a katonai kincstár körül akarja árkolatni a kommandánsrétet, és a polgári lakosságot elhesseli még a Vérmező tájékról is. A főváros tanácsa mit is tehet egyebet,

megint csak tiltakozik, és visszaköveteli a nagy területet. Argumentumai között az a legerősebb, hogy a kommandánsrét tulajdonképpen mindig Buda város tulajdona volt és a mindenkori várgenerális azért foglalta le használatra a maga számára, mert kevés volt a fizetése és a jövedelmét gyarapította a kommandánsrét hozadékával. Mivel azonban most már a generálisokat közadókból fizetik, ennél fogva semmi célja és joga senkinek, hogy Buda városától elvegyék ezt a hatalmas területet, amely a Lipót császár privilégiumlevele szerint is jogos tulajdona a városnak.

Mialatt a pörökös, a jegyzék- és aktaváltás folyik, véletlenül ép ma van évfordulója annak, hogy 1795-ben Németh János királyi ügyigazgató befejezte a vizsgálatot Martinovics és társainak királysértési pörében. Martinovicsnak és társainak tudvalevően az volt a bűne, hogy 1794-ben megszínálták a „reformátorok társaságát”. Elszegényedett mágnásokból és nemesekből toborozta híveit Martinovics, akinek az volt az eszméje, hogy a nemesi kiváltságok fentartása mellett köztársaságot csinál a nemesek és nem-nemesek képviselőiből alakítandó két kamarával. Ebben a köztársaságban adót senki nem fizetett volna, mert az állami és az elkobzott egyházi vagyon fedezte volna a kiadásokat.

Egy bécsi magántanító és egy pesti színész föladta az összeesküvéket és Martinovicson kívül elfogták a négy igazgatót: Laczkovitsot, Hajnó-

Székesfővárosi határozat 1926